

Buscant la millor combinació per a la Unió Europea

Amb la vista posada en la Cimera de Berlín 2004, els representants de les nacions sense estat es mobilitzen per aconseguir una Europa menys controlada pels estats. Les possibilitats de reeixir-hi, però, no semblen gaire encoratjadores.

Tots els experts en la Unió Europea coincideixen a dir que a cada bugada comunitària els estats de la UE perden un llençol. Encara que a cada cimera, com hem vist a Niça el passat desembre, els caps de govern repeteixen el mateix ritual i asseguren a la seva audiència que ells sí que són els guanyadors. Però si en el còmput global sí que perden llençols, de segur que no van a parar al llit de les nacions sense estat. I ara, amb l'ampliació, a catalans, bascos o escocesos potser amb prou feines els quedarà el matalàs on agafar-se.

A Niça els estats van cedir el dret a vet en algunes qüestions, però en d'altres tan sensibles com la cultura van rebutjar decidir per majoria i es van mantenir les votacions per unanimitat. És a dir, que

per qualsevol cosa que afecti cultures minoritzades i/o sense estat, caldrà que hi estiguin d'acord estats amb tan pocs mèrits a defensar-les com França, Espanya o Grècia. I això pot afectar des del reconeixement oficial d'aquestes cultures fins a la destinació de pressupostos per normalitzar-les.

Però aquí no s'acaben els problemes per a les nacions sense estat. Un altre dels temes tractats a Niça va ser la futura ampliació de 15 a 25 estats. Cosa que ha obligat la UE a reestructurar les seves institucions i el nombre de representants estatals que hi acudeixin. En aquest sentit la reducció d'eurodiputats afectarà en gran manera els partits anomenats nacionalistes. El cas espanyol és un dels més destacats, ja que la circumscripció elec-

toral única afavoreix els partits estatals i obliga la resta de formacions a fer múltiples –i de vegades estranyes–, aliances per assegurar-se la presència a l'Eurocambra.

Els ulls clavats a Berlín. Però no tot són mals auguris. De la Cimera de Niça en va sortir també la necessitat de fer una nova trobada intergovernamental a Berlín per aclarir els tres nivells de competències en el marc de la Unió. És a dir, allò que pertany a la Unió pròpiament dita, el que es queden els estats i el que s'atorga a les anomenades "entitats substatals".

Aquesta iniciativa ve avalada pel "germà gran" de la UE, Alemanya, que té molt d'interès a deixar clar a qui toca què, ja que al país germànic les primeres entitats substatals són els *lander*, que tenen un gran poder legislatiu i volen que se'ls reconegui totalment a la Unió. De fet, la Constitució alemanya cedeix als *lander* tot el que no s'especifica com a funció de l'estat, i per tant això facilita i legitima molt més la seva participació en els temes a tractar a la UE. Per contra, a la carta magna espanyola és a l'inrevés, detalla les competències de les autonomies, cosa que redueix molt el marge de maniobra a la UE tant dels Països Catalans, com del País Basc o Galícia. En aquest sentit, l'ex-eurodiputat Joan Vallvé (vegeu entrevista pàg. 23) considera que no s'ha d'esperar gran cosa de l'estat espanyol: "la seva política és reconèixer un mica la pluralitat internament, però externament amaga les diferents identitats i pretén ser un estat-nació".

Davant d'aquesta perspectiva, partits i entitats de les nacions sense estat de la UE han començat a agafar impuls amb la vista posada en el 2004. En les darreres tres setmanes s'han fet tres trobades europees amb els reptes de les nacions sense estat com a *leitmotiv*. La primera es va fer a Santiago de Compostel·la, organitzada per l'Intergrup de nacions sense estat del Parlament Europeu; la segona tingué com a escenari Barcelona, organitzada pel CIEMEN; i la tercera es va fer el passat cap de setmana a Edimburg, organitzada per la Universitat de la capital escocesa i la Devolution Unit i on hi ha participat, entre altres, la politòlo-

De dreta a esquerra, Neil MacKormick (SNP), Xosé Manuel Beiras i Camilo Nogueira (BNG), Nelly Maes (V) i Pere Esteve (CDC), en la reunió de Santiago de Compostel·la el 14 de gener.

ga Montserrat Guibernau (vegeu article pàg. 26).

A Santiago els membres de l'Intergrup (ERC, CDC, UDC, UC, PSM, UM, Bloc Nacionalista Gallec, Partit Nacionalista Basc, Eusko Alkartasuna, Coalició Canària, Partido Andalucista, Scottish National Party, Plaid Cymru de Gal·les, Volksunie de Flandes, Union Valdôtaine de la Vall d'Aosta) van consensuar un text que reivindica la representació directa d'aquestes nacions a la UE. La declaració també posa èmfasi especial en la necessitat de reformar el mapa electoral "per a adequar-se a l'estructura territorial de les nacions, siguin genuïns estats-nació o territoris nacionals amb autogovern polític i legislatiu". Tal i com recull el text aprovat a la ciutat gallega, la concepció de la UE d'aquest Intergrup s'oposa a la dels partidaris del manteniment de la Unió Europea actual, en la qual els governs dels estats membres reunits prenen les decisions "sense control democràtic i fins i tot en secret". Com recollia recentment en un article Pere Esteve, eurodiputat per CDC, el projecte d'Europa definit a Niça està "ancorat en el passat".

Contra aquesta manera de fer de la Unió, el document de l'Intergrup recorda que "el caràcter polític i democràtic de la UE estaria garantit per una Constitució en la qual quedessin definides les com-

petències de les institucions europees, i les dels estats i nacions, així com de les diferents entitats polítiques territorials".

Segons un dels polítics presents a Santiago, Miquel Mayol, que serà eurodiputat per ERC el gener del 2002 en substitució de Gorka Knörr, d'EA, "es tracta d'una declaració de mínims per fer conèixer la realitat de les nacions sense estat". De tota manera per Mayol el màxim que es podrà aconseguir l'any 2004 serà una representació directa per a temes concrets a la UE, "més enllà d'això, cada terra ha de fer sa guerra".

Com Alemanya. Molts d'aquests eurodiputats reunits a Santiago miren amb enveja l'avantatge que tenen, per exemple, flamencs, bavaresos i alandesos, a l'hora ser representats a la UE. En el cas de Flandes, els seus ministres representen l'estat en igualtat amb els ministres valons, tot i que uns i altres sempre es poden vetar les decisions. Aquest sistema, té altres disfuncions, segons diuen els nacionalistes flamencs, i posen per exemple el cas del Comitè de Pesca de l'Eurocambra, on el representant belga és un való, quan tota la costa de l'estat és flamenca.

En el cas alemany, els ministres dels *lander* també són dels que tenen més representativitat a la Unió, ja que quan es parlen temes que els afecten també acu-

deixen al Consell de Ministres. De fet el nou article 203 del Tractat permet que això ho faci qualsevol estat, i en el cas català no hi hauria d'haver cap problema en qüestions com educació, cultura o medi, en els quals els governs autonòmics tenen plenes competències.

Un cas especial és el de les Illes Aland, illa de cultura sueca que pertany a Finlàndia. Aquest estat nòrdic es va negar a cedir cap eurodiputat a les Aland, però va acceptar que aquestes illes decidissin per si mateixes si entraven o no a la UE i també els ha permès tenir un representant a la delegació permanent de Finlàndia a Brussel·les.

Però en el cas del govern espanyol no sembla que de moment tingui massa interès a fer-se acompanyar d'un representant de les autonomies als consells de ministres. Recentment el ministre d'Administracions Públiques, Jesús Posada, va titllar d'irrellevant aquesta proposta, ja que el representant autonòmic "només acompanya el ministre, però no pot votar".

Reivindiquem el futur. També a la IV Conferència de les Nacions Sense Estat d'Europa (CONSEU), celebrada els dies 19, 20 i 21 de gener, es va parlar de la necessitat de fer una Europa on tothom s'hi senti representat. Representants de partits, sindicats i entitats socials i culturals es van reunir per fer propostes de cara a la redacció d'una Constitució Europea que respecti els drets de tots els pobles. Aureli Argemí, secretari general del CIEMEN, va recordar en la presentació de la CONSEU que la voluntat dels allí reunits "no era tant reivindicar el passat, sinó el futur".

Una de les principals conclusions a què van arribar els participants a la trobada és que "les nacions sense estat

d'Europa representades en la CONSEU han posat en evidència una clara voluntat europeista, que contrasta amb els posicionaments conservadors dels estats que a Niça van voler fer valdre els seus particularismes alentint així el procés d'unificació europea, assegurant-se que no perdrien la seva capacitat de decisió en detriment de les institucions comunitàries". En la reunió també van acordar constituir-se en un gran grup de pressió per fer arribar al Parlament Eu-

Imatge del nou edifici del Parlament Europeu a Estrasburg. Amb l'ampliació de la UE s'ha reduït el nombre d'eurodiputats de cada estat, cosa que afectarà els partits d'àmbit no estatal.

ropeu i a la resta d'institucions de la Unió Europea les seves reivindicacions, i també organitzar una trobada de nacions sense estat del continent just abans de la cimera intergovernamental de Berlín al 2004.

Ja caldrà que facin pressió, perquè de moment els estats continuen aferrats a la seva idea d'Europa. Prova d'això n'és la Carta de Drets Fonamentals de la UE, on no es fa menció al suport a les llengües i cultures minoritzades. El màxim que s'hi reflecteix és la no discriminació per raó de llengua i pertinença nacional i el respecte a la diversitat cultural i lingüística.

En aquesta línia estatista, també l'Any Europeu de les Llengües, iniciativa de la Comissió Europea i del Consell d'Europa, ha oblidat el català i altres llengües sense estat. A la pàgina web de la Comissió (www.eurolang2001.org) no hi ha cap referència concreta a les llengües minoritzades, i només s'hi usen les onze llengües oficials a la UE. A més a més,

tampoc s'especifica clarament que es poden presentar projectes de suport a altres idiomes que no siguin els onze oficials perquè es beneficiïn del pressupost de l'Any de les Llengües.

Davant d'aquesta situació, diversos internautes catalans, com Miquel Strubell, de la Universitat Oberta de Catalunya, o Narcís Parés, de la Universitat Pompeu Fabra, van començar a enviar missatges de queixa a la web i la setmana passada ja hi va haver les primeres respostes. Gillian McLaughlin, en nom de l'equip de la Comissió de l'Any de les Llengües, va enviar diversos missatges justificant que el portal de l'Any Europeu de les Llengües només estigués redactat en les onze oficials de la UE, però alhora recordant que és una web en construcció i demana als internautes catalans que li enviïn adreces electròniques on es pugui aprendre català. A més de McLaughlin, també van respondre als internautes catalans Rosario Guijarro, de l'Institut Cervantes, encarregada a Espanya de l'Any Europeu de les Llengües. Guijarro assegura que el català, tot i no usar-se a la pàgina esmentada, també entra dins de les ajudes de l'Any Europeu, però recorda que tot projecte s'ha de presentar en alguna de les llengües oficials de la UE.

Aquesta polèmica, però, no és l'única d'aquest inici del 2001. L'agència Euro-lang es feia ressò la setmana passada de les declaracions del ministre suec d'Educació, Thomas Östros, que es va mostrar contrari a treure als estats membres la responsabilitat de les llengües minoritzades. Això va ser criticat per diversos eurodiputats, com el gal·lès Eurig Wyn, que va recordar que "la UE té responsabilitat en matèria de llengües minoritàries i ha de garantir la diversitat lingüística. Això no es pot deixar als estats membres perquè alguns d'ells són molt limitats en aquest tipus d'aspectes".

D'aquí al 2004 i a la cimera de Berlín és més que probable que encara assistim a episodis similars. Així les coses, sempre serà difícil trobar la combinació ideal de totes les nacions dins la UE. Ja ho diu l'eslògan del cub de Rubick, "milions de combinacions, i una sola solució".